

prosi: „Krajcarjev, krajcarjev!“ Za njim pa Rezika in Minica s taisto prošnjo. Kaj smo hoteli? Posegli smo vsak v svoj žep, poiskali nekaj drobiža in ga razdelili malim prosjakom. Ne vem že natanko, koliko smo jim dali, to pa lahko trdim, da ni bila slaba. Mi nismo bili slabe volje, ta in oni se je obnesel. Škodovalo nam ni, vsaj do doma ni nobeden beračil.

Kako je bilo z božjo potjo, koliko se je vsakdo priporočal Materi Božji sv. Višarski, vse to naj ostane nezapisano: samo toliko pripomnim, da se nismo nikoli kesali zaradi te poti.

Mrzlo je bilo drugo jutro, vse smo dobro opravili na sv. Višarjah, torej domov! Pa pod goro smo našli zopet svoje znančke: Lojzka, Minico in Reziko. Zopet so nam klicali: „Krajcarjev, krajcarjev!“ Dali so samo nekateri, zakaj kar smo mislili storiti dobrega, storili smo na gori. Mikalo me je samo nekaj. Lojzek je imel noge obvezane. Ali si je kaj naredil, ali se je nalašč našemil, da bi več priberačil, ne vem. Mogoče je oboje. Zaradi dobre sreče prejšnji dan je morda preveč skakal in se kaj pobil. Morda je imel pa tudi toliko beraškega talenta, da se je delal pohabljenega... Hm, to bi pa ne bilo lepo! Sploh — — hm, najlepši spomin na sv. Višarje mi ta mlada beraška trojica ni ostala. Upam pa, da danes ni več tako. Najbrž nosi Lojzek sedaj že sanke na sv. Višarje in si z delom služi kruh, ne pa z beračenjem.

F. Štrukelj.

Kaj so nam pripovedovali naš dedek?

(Spisal Zorán.)

7. Trdež in Bogomil.

Bila sta berača Trdež in Bogomil. Hodila sta po svetu in živela ob miloščini dobrih ljudi. Vse njuno imetje je bila stara zakrpana obleka, dve grčavi palici, na kateri sta se opirala, in dve torbi, v kateri sta spravljala milodare. Jedno torbo je nosil Trdež, jedno pa Bogomil. — Trdež svojega tovariša ni imel rad, čeravno je Bogomil največ naprosil, ker se je smilil ljudem; bil je namreč slep. Marsikatero „žaltovo“ je moral Bogomil prestati od svojega trdosrčnega tovariša. Če sta kaj naprosila, moral je vsikdar Bogomil nositi v svoji torbi, Trdežu pa je mahala prazna torba ob strani. Kar je bilo boljšega za usta, je vse pojedel Trdež sam, le suhe skorjice je dajal svojemu slepemu tovarišu.

Nekoč sta se trudna vsedla v travo ob cesti, da bi južinala in si počinila. Bogomilu je dal Trdež kos starega črnega kruha, sam pa je jedel in otepal belega.

„Ti pa ne ješ trdega kruha“, je rekel Bogomil, ko je slišal, kako je tovariš cmokal in jedel.

„Dober nos imaš!“ se je zarežal Trdež nad njim.

Kaj je hotel? Moral mu je dati polovico belega kruha, in to ga je peklo. Premišljeval je, kako bi se znosil nad bratom.

Ko sta se najužinala, sta šla naprej. Prišla sta do jarka ob cesti, kjer je rastle vse polno kopriv.

„Čez vodo morava, podvihaj si hlače!“ je dejal Trdež in je zavedel Bogomila v jarek mej žgoče koprive. Milo je zastokal, ko je moral stopati s podvihanimi hlačami po pekočih koprivah. Ker ni videl, je mislil, da zdaj in zdaj bode res stopil v vodo.

Za nekaj časa ga je Trdež potegnil za roko zopet na cesto, rekoč: „Če si prej ovohal, da sem jaz jedel bel kruh, zakaj pa sedaj nisi ovohal, da bodeš po koprivah hodil in ne po vodi!“

Prišla sta do vode.

„Odviši si hlače, ker koprive so na potu!“ rekel je Trdež, in zavedel je Bogomila v vodo, da je imel čisto mokre hlače.

Nekoč sta sedela v gozdu pri vrelcu in počivala. Trdež je jedel dober, rahel kruh, a Bogomilu je dal le nekoliko trdih skorjic. Žejo sta si gasila s hladno vodo iz bistrega vrelca.

„Ker imaš tako dober nos, da vse ovohaš, hodi sam; bodeš že ovohal, kje je pravi pot in kje ne.“ Rekši to se je Trdež zlobno zasmejal, odšel in pustil slepega Bogomila pri vrelcu.

Bogomil si je pokrnil lice z rokama in je milo jokal; slepec sredi velikega gozda, kam se naj obrne!? Tožil je Bogu svojo nadlogo.

Jokal je dolgo, dolgo, kar zasliši, da je pribrenčala čebela. In čuj, ali ne govori? Pač, razločno je slišal:

„Tukaj nekje mora biti, tukaj mora biti živi vrelec. Matica mi je pravila o njem, da ima to moč, da slepec spregleda, če se umije ž njegovo vodo. Pa, jaz reva, kako se naj umijem! Če v vodo zletim, se potopim, in h kraju vode ne morem, ker ne vidim. Toliko sveta sem preletela torej zastonj in nikdar več ne bodem videla zlatega solnčeca in pisanega cvetja duhtečih cvetic in dreves, in nikoli več ne bodem z vami, ljube sestrice, stavila iz voska satovja in nabirala sladkega medu...“

Pazno je vlekel Bogomil vsako besedo na uho, niti dihati si ni upal, da bi ne preslišal česa. Usmilila se mu je uboga čebelica in rekel je: „Kje je isti živi vrelec, draga čebelica, o katerem govoriš, in kako ti naj pomorem?“

„Oj, dobri človek, tukaj nekje mora biti; samo kapljico vode iz njega kani na moji očesci in spregledala bodem.“

Potipal je okrog sebe, da bi našel vrelec, iz katerega sta si prej s Trdežem zajemala pitno vodo. — Nakrat je v listju nekaj zašumelo. Poslušnil je.

„Oh, jaz ubožica, tako daleč sem prišla in sedaj niti ne vem, kje je živi vrelec. Pa tukaj nekje mora biti, vsaj tako mi je pravila moja tetka, stara miš. Kako se naj umijem, če ne vidim vrelca! In če tja grem, pa padem vanj in se utopim, ker bi ne videla ven priti, moji ubogi mladiči tam na polju bi ostali sirote, če bi njihove dobre mamice ne bilo več nazaj!“

„Nič se ne boj, ljuba miška“, je dejal Bogomil, „bodem te pa jaz umil.“

„Oj, ti dobri človek, kako ti bodem hvaležna!“

Tipal je okrog in tipal z rokami in slednjič je le pritipal vrelec. Namočil je roko v vodo in — hipoma ga je obšla misel: „Umij se, morebiti še ti spregledaš!“ In umil se je. Ko je potegnil z vodo iz živega vrelca preko očes, bilo mu je, kot bi počila mrena na očesih in se odluščila. Da, videl je, videl! To je vrelec in iz njega žubori voda v majhnem jarku po gozdu naprej. Pri vodi rastejo lepe potočnice, modre-kot sinje-nebo, povodne lilije in druge cvetice. Okrog in okrog dije vse v cvetju in košato drevje se dviga visoko proti nebu. Tamkaj-le je skočila urna veverica, tukaj kljuje žolna ob votlo deblo, tam pa skakljajo druge drobne ptičice. Vse to je videl, videl in se veselil. — Zgrudil se je na kolena, sklenil roke in iz njegovega srca je prikripela vroča molitev, iskrena zahvala Vsemogočnemu, ki mu je na tako čudovit način zopet podelil vid.

Kanil je potem čebelici in miški nekoliko vode iz živega vrelca na oči, in spregledali sta. Kako sta bili veseli!

„Nikdar ti tega ne pozabim“, je dejala čebelica, „kadar me bodeš potreboval, le spomni se me in me pokliči, in pomagala ti bodem.“

„Tudi jaz te nikoli ne pozabim“, rekla je miška, „le spomni se me in zažvižgaj, ko bi me potreboval, in pomagala ti bodem.“

Brenčé je veselo odletela čebelica k svojim sestram, da jim bode marljivo pomagala nabirati sladki med, miška pa je odhitela k svojim mladim, ki so jo željno pričakovale. Napolnil si je Bogomil stekleničico, ki jo je imel pri sebi, s čisto vodo iz živega vrelca ter je tudi odšel po gozdu naprej.

* * *

Prišel je v bogato deželo, v kateri je vladal mogočen kralj, a vkljub vsemu bogastvu so bili ljudje tihi in žalostni. Kraljeva jedina hči je bila popolnoma oslepela. Poklical je kralj vse imenitne zdravnike iz vseh krajev, a pomagati ni mogel nihče. Ljubil je kralj svojega jedinega otroka, kraljičino, neizmerno in razglasil je torej, da dobi oni, ki bi jo ozdravil, pol kraljestva in kraljičino za ženo. Mnogo se jih je oglasilo, a nobenemu se ni posrečilo.

Nekega dne je prišel v kraljevi grad uboren berač, ki je trdil, da bode ozdravil kraljičino. Niso mu hoteli verjeti. Ko pa je prosil in zatrjeval, da, če je on ne ozdravi je nikdo ne ozdravi, so ga vendar pustili h kraljičini. Ta berač je bil Bogomil. Omočil je kraljičini oči z vodo iz živega vrelca, katero je imel s seboj v stekleničici, — in izpregledala je. — Neizrečno veselje je zavladovalo po gradu, po mestu, po vsej deželi. Streljali so, godli in zastave so razobesili raz hiš. Kralj je poklical Bogomila pred-se.

„Kaj želiš, dragi moj, za plačilo?“ ga je vprašal.

„To, kar si obljubil, presvitli kralj“, je odgovoril Bogomil.

„A beraču vendar ne morem jaz, mogočen kralj, dati kraljičine za ženo!“

Pristopil je minister rekoč: „Ne spodobi se, da bi kralj ne bil mož-beseda.“

„Je že prav“, je rekel kralj, „mož-beseda hočem biti, pa moke nimamo, da bi kaj spekli za gostijo.“ Obrnil se je k Bogomilu ter nadaljeval: „Imam

devet skednjev in pred vsakim stoji devet vozov snopja pšenice, ki smo jo ravnokar poželi. To pšenico mi zmlati do jutri in potem si lahko dovolj moke nameljemo za gostijo.“

Kralj je vedel, da to ni mogoče, in menil je, da se je odkrižal berača za vselej. Bogomil je odšel s povešeno glavo, ker tudi on je uvidel, da mu nikakor ni mogoče izvršiti tega. Pa hipoma se je spomnil miške; saj je rekla, da mu bode pomagala, če bi jo potreboval. Zažvižgal je, in prišla je miška.

„Česa želiš, dragi moj?“

„Kralj ima devet skednjev in pred vsakim je devet vozov pšenice in to pšenico mi je omlatiti do jutri. Pomagaj mi, če moreš.“

„Bodi brez skrbi, pšenica bode jutri omlačena“, je rekla in odhitela.

Miška je poslala sporočilo k vsem mišim po vsej deželi, in po noči so se zbrale pri kraljevih skednjih. Planile so na vozove s snopjem in luščile zrnje in klasovje. Rmeno pšenico so nosile v skednje na kupe, pleve so metale raz vozov pred skednje, prazna slama pa je ostala na vozovih. Do jutra je bilo vse dokončano.

Kako se je začudil kralj, ko je zvedel, da je pšenica omlačena in že tudi izvejana! — Kakemu princu bi bil že dal kraljičino za ženo, še knezu ali grofu tudi, a — beraču tega ni mogel. Poklical je torej Bogomila pred-se, da bi ga kakor že odpravil, ker dane besede tudi ni hotel prelomiti.

„To si vrlo opravil“, mu je dejal, „a vendar sam tudi uvidiš, da kraljičina in berač ne moreta biti v navadni cerkvi poročena. Postavi torej v treh dneh zunaj pred mestom iz voska tako veliko cerkev, da bodo svatje in vsa moja vojska imeli v nji prostora dovolj, in v tej cerkvi bodeta poročena.“

Mislil je kralj, da se je za gotovó iznebil sitnega snubača. Pa se ga ni. Poklical je Bogomil čebelico in ji je potožil kraljevo povelje. Odletela je čebelica in prišle so čebele iz vseh dežel ter so stavile vso noč. Ko je prisvetila zjutraj zlata zarja, stala je pred mestom veličastna cerkev. Bila je bela kot marmor, imela je dva visoka zvonika in vse polno stolpičev in drugih okraskov, skratka, bila je veličastna cerkev, da ji ni bilo jednake. Prostorna je bila tako, da bi bil lahko v nji obrnil vsako, tudi največjo cerkev.

Vse je hitelo iz mesta gledat krasno cerkev, tudi kralj je prihitel in se je čudom čudil veličastni stavbi ter je vzkliknil: „Resnično, ta berač ni navaden človek, prav pravi pregovor, da ne smemo človeka soditi le po obleki, le po zunanjem.“ In z veseljem je dal Bogomilu kraljičino za ženo.

Obhajali so veselo svatbo, kakoršne že dolgo, dolgo ni bilo. Vse mesto je bilo v cvetju in zastavah, in celo tla so bila pokrita z dragocenimi preprogami.

Ko so se peljali iz kraljevega gradu v cerkev zunaj mesta k poroki, je bilo ob cesti mnogo beračev, ki so prosili. Bogomil je zagledal mej njimi tudi Trdeža, ki je pa bil slep. Bog ga je namreč kaznoval, ker je bil tako trdega in neusmiljenega srca. Bogomil mu je vrgel cekin ter se je peljal dalje.

Živel je Bogomil še mnogo let, in ko je stari kralj umrl, vladal je on, in ljudje so ga ljubili, ker bil je moder in pravičen vladar, ter usmiljen do ubogih.

